

СТЕНОГРАМА**громадських слухань щодо можливості продовження експлуатації ядерної
установки - енергоблоку №2 Запорізької АЕС**

Дата проведення - 19.09.2016, м. Энергодар, Запорізька обл.

Кількість зареєстрованих учасників – 252 особи

Божко С.Г.:

Дуже дякую, шановні колеги, шановні присутні, перш за все я хотів би знову, як і зовсім недавно, подякувати, що ви приймаєте участь в громадських слуханнях щодо можливості продовження терміну експлуатації енергоблоку №2 Запорізької АЕС у понадпроектний. Далі, як завжди я прошу виключити мобільні телефони, і я прошу вибачення, може я знову буду повторятися, як по першому енергоблоку, але є така, така офіційна сторона, якої не можу, не можу обійти. Ітак, громадські слухання проводяться на виконання положень Орхуської конвенції доступу до інформації і участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Ми живемо у правовій державі, де всі, і уряд нашої держави, і органи виконавчої влади, і місцеві органи самоврядування, і підприємства, і громадськість усвідомлюють важливість верховенства права. Я закликаю всіх учасників обговорення бути толерантними до іншої точки зору. Зі свого боку обіцяю забезпечити участь кожного громадянина у процесі прийняття рішення, особливо коли це стосується такого непростого важливого питання, як продовження терміну експлуатації енергоблоку Запорізької АЕС №2. Хочу відзначити що слухання проводяться в дуже непростий для України час, останні два роки перед нами постають нові виклики, військові дії на сході, анексія АРК, Криму, інформаційна війна з боку Російської федерації, в тому числі фейкові заяви стосовно нештатних ситуацій на Запорізькій станції, все ж, долаючи виклики, ми крок за кроком прямуємо до енергетичної незалежності. Як я казав і по першому блоку, в нас реалізується успішно достатньо проект диверсифікації постачання ядерного палива, розпочались реальні зрушення в реалізації проекту централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива і так минулого тижня у Чикаго в Сполучених Штатах Америки під патронатом Департаменту енергетики США та технічного сприяння Аргонської національної лабораторії відбувся семінар, присвячений будівництву централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива в Україні. Перші кроки у цьому напрямі Україною вже зроблені, процес ліцензування централізованого сховища розпочався, наразі проводиться державна експертиза. Продовження термінів експлуатації енергоблоків є загальносвітовою практикою, Україна має успішний досвід продовження терміну експлуатації вже п'яти енергоблоків, двох на Рівненській, двох на Южно-Українській і одного на Запорізькій атомній електричній станції. Хотів би наголосити, що Держатомрегулювання виконує всі передбачені законодавством вимоги щодо продовження терміну експлуатації Запорізького енергоблоку №2, які у повній мірі відповідають міжнародним стандартам МАГАТЕ та об'єднаних західноєвропейських регуляторів WENRA. Цьому громадському обговоренню передувала Державна експертиза ядерної та радіаційної безпеки матеріалів, матеріалів Звіту з періодичної переоцінки безпеки та інспекційне обстеження енергоблоку №2 Запорізької станції. Не можу не залишити без уваги результати публічного громадського обговорення, яке проводила Інспекція щодо першого

енергоблоку Запорізької станції, були висловлені різні точки зору, як прихильників, так і відвертих противників продовження експлуатації енергоблоку, а також ядерної енергетики в цілому. Усі отримані пропозиції та запитання були ретельно опрацьовані, Звіт про публічне громадське обговорення розміщено на сайті Держатомрегулювання. Значна кількість зауважень та пропозицій надійшла від мешканців міста Нікополь. Реагуючи на це звернення, Держатомрегулюванням було продовжено термін громадського обговорення стосовно можливості продовження енергоблоку №2 Запорізької АЕС у понадпроектний термін, експлуатацію у понадпроектний термін, до 25 вересня 2016 року. Пропозиція Нікопольської міської ради щодо зміни місця проведення громадських слухань з міста Енергодару до Нікополя не знайшла підтримки інших населених пунктів зони спостереження. З метою публічної та відкритої дискусії я звернувся з офіційним листом до Нікопольського міського голови з проханням особисто взяти участь в сьогоднішніх громадських слуханнях і висловити своє бачення ситуації, що склалась, як бачите в порядку денному зарезервовано час для доповіді Андрія Петровича Фісака. Як і під час минулих слухань, Запорізька АЕС надіслала листи-запрошення до адміністрацій 19 населених пунктів зони спостереження, у тому числі на адреси міського голови міста Нікополь, та голови Нікопольської райдержадміністрації. В листах сказано, що ДП «НАЕК «Енергоатом» за власний рахунок забезпечить доставку зацікавленої громадськості зони спостереження Запорізької АЕС із населених пунктів до місця проведення слухань та у зворотному напрямі. В кінці виступу я хотів би запропонувати в якості секретаря громадських слухань пана Рожила Ярослава Олександровича, голову Громадської ради при Держатомрегулювання. Пан Ярослав представляє в Громадській раді громадську організацію «Правий сектор». Дякую всім присутнім за небайдужість до питань безпеки атомних станцій і слово я передаю президенту ДП «НАЕК «Енергоатом» пану Недашковському Юрію Олександровичу, а після нього, шановний пане Ярославе, я прошу взяти в свої руки цю роботу. Дякую!

Недашковський Ю.О.:

Дякую, Сергію Георгійовичу! Шановні учасники громадських слухань, шановні гості, колеги, я теж хотів би зі свого боку подякувати вам за проявлену небайдужість, за інтерес до проблем розвитку галузі, і, звичайно ж, ми цінуємо будь-яку думку, і ту, яка іде в підтримку розвитку атомної енергетики, і думку наших опонентів, оскільки ми її обов'язково враховуємо у своїй роботі. Дійсно, ми нещодавно зустрічалися на громадських слуханнях з обговорення питання щодо продовження строку експлуатації першого енергоблоку Запорізької атомної станції, сьогодні ми маємо обговорити питання щодо продовження строку експлуатації другого енергоблоку ЗАЕС. Я хотів би, шановні колеги, хоча це говорив і кілька тижнів тому, коли ми зустрічалися, але усе таки хотів би підкреслити, і не боюсь повторитися, оскільки мова йде про надзвичайно важливе стратегічне завдання для нашої держави. Оскільки це не тільки рішення експлуатуючої організації «НАЕК «Енергоатом» щодо продовження строку служби, це рішення і діючого уряду і багатьох попередніх урядів і це програма діяльності Кабінету міністрів України і Стратегія сталого розвитку Україна-2020 і Енергетична стратегія України на період до 2030 року. Ми виконуємо всі ці стратегічні завдання, які визначені нашим урядом. Я хотів би, звичайно ж, зауважити, що робота з продовження проектного строку експлуатації почалась не

сьогодні і не вчора, вона почалась ще 15 років тому, на початку 2000-х років. У 2001 році ми всі ці роботи починали практично з нуля, і перед Компанією було поставлене надзвичайно складне завдання щодо продовження до 2020 року проектного строку експлуатації 12 енергоблоків із 15 діючих. І за цей час що пройшов було виконано надзвичайно великий обсяг робіт, були закладені організаційні, методичні, економічні основи для виконання робіт з продовження терміну експлуатації і вся діяльність у цьому напрямку, я хочу вас запевнити, вона здійснюється з урахуванням міжнародного досвіду і рекомендацій МАГАТЕ. Сьогодні ми вже продовжили термін експлуатації, Сергій Георгійович сказав – 5 із 12 енергоблоків, в тому числі пілотного енергоблоку ВВЕР-1000 з реакторною установкою В-320, це перший енергоблок Запорізької АЕС, його строк експлуатації було продовжено рішенням колегії Держатомрегулювання 13 вересня цього року, на минулому тижні і наразі з боку Держатомрегулювання вручено ліцензію на продовжений строк експлуатації цього енергоблоку, ну і я думаю що ви добре знаєте, будучи тут, що зараз перший енергоблок Запорізької АЕС виводиться на мінімально контрольований рівень потужності. Хочу також нагадати ще раз, шановні колеги, що для нашої держави стоїть стратегічне завдання зберегти генерацію від атомних електростанцій на нинішньому рівні, у достатньо непростій політичній, економічній ситуації, в умовах фактичної війни на сході країни, в умовах зниження виробництва від інших джерел електричної енергії, у першу чергу, за рахунок втрати дуже багатьох шахт, які опинилися на неконтрольованій зоні і тільки атомна енергетика якраз підставила своє плече і забезпечила постачання електроенергії, надійне постачання, по самій низькій, до речі, ціні із, у порівнянні із усіма видами генерації, які на сьогодні експлуатуються в Україні. Наша частка від електроенергії, атомної електроенергії, складає у загальному виробництві близько 55% і рішенням уряду цю частку потрібно зберегти ще на дуже тривалу перспективу. Я, до речі, хотів би зробити такий невеличкий відступ, звичайно в нас буде ще час для виступів і дискусій, але просто, коли побачив резолюцію громадських слухань Нікопольської міської ради, де просять не проводити на території міста Нікополя планових віялових відключень і забезпечити безперебійне електропостачання міста, а як це можна зробити, якщо 55% атомної генерації втратити? Шановні колеги, це взаємновиключені речі, ми своє завдання бачим, для того, щоб зберегти наш парк реакторних установок і підвищити в подальшому ще його ефективність. До того ж продовження строку експлуатації це загальносвітова практика, я про це говорив вам і минулого разу, наведу, повторюю, знову ж таки, тому що ці цифри є дуже показовими, за даними МАГАТЕ, наразі з 450 діючих реакторів АЕС у світі більше половини, це 55% енергоблоків експлуатується у строк більше 30 років (в нас якраз, ми і говоримо про продовження більше 30 років нашого енергоблоку), це 249 блоків, із них більше 40 років 67 енергоблоків продовжують свою експлуатацію. Звичайно, що критерієм для прийняття рішення щодо можливості чи неможливості продовження експлуатації це обґрунтування високого рівня безпеки енергоблоків в понадпроектний строк, який відповідає нормам і правилам з безпеки і ці блоки простояли більше двохсот діб у останніх планових ремонтах, в тому числі, для того, щоб виконати максимально, можливий максимально, достатній обсяг модернізації, спрямований на підвищення безпеки. Ну, про це детальніше буде мова йти у доповіді генерального директора, я ж хочу сказати, що станом на сьогодні всі ці роботи завершені або практично завершуються і до прийняття

рішення на вже колегії Держатомрегулювання всі ті заходи, які були заплановані, в погоджених обсягах, з підтвердженими розрахунковими даними, з обґрунтуваннями і з експертизою, про яку вже також було сказано, вони якраз і є свідченням того, що цей енергоблок у набагато кращому стані, набагато безпечніший, ніж той, який він був, коли пускався вперше 30 років тому. Тому, шановні колеги, я бажаю всім плідних дискусій, ну а більш детальні... Ми відповімо, звичайно ж, на всі ваші запитання, відповімо охоче, навіть якщо ці запитання можуть там видатись нам чимось незручним, але повірте, що ми будемо щирими. Я ще раз висловлюю своє задоволення вашою зацікавленістю і небайдужістю до проблем атомної енергетики і дякую за увагу!

Рожило Я.О.:

Вітаю вас, шановні присутні громадяни, мене звати Ярослав Рожило, відповідно я голова Громадської ради при Держатомрегулюванні, це постанова Кабміну 996, про залучення і участь громадян, ну при органах виконавчої влади, коротше кажучи, у прийнятті рішень, ну консультативний орган такий. Моя задача сьогодні модерувати цю дискусію, я пару слів скажу просто від себе. Ну, перш за все, я вважаю, що людство до атомної енергетики жило, скажімо так, на сонячних акумуляторах, да, це деревина там, вугілля і так далі, і тільки, ну цей етап, скажімо так, розвитку, дає нам можливість крокувати далі, скажімо може до зірок навіть. От. Ну відповідно, звісно підвищувалися вимоги до власне людини, до її голови, до її ментальності, до заходів безпеки, тобто ще коли освоювало людство там деревину, можна було спалити ліс, да так само і тут з атомними електростанціями потребується деяка увага. До проблеми. Так, я тепер перейду до офіційної частини, ну, перш за все мені треба оголосити порядок, да. От. Мені здається всі із вас отримали на руки, ну я просто проговорю. Значить він підготовлений у відповідності до вимог Орхуської конвенції, та досвіду проведення громадських слухань по попереднім енергоблокам продовженим експлуатацію. Ну, як ви вже вислухали і Сергія Георгійовича, і Юрія Олександровича, далі буде доповідь замовника проекту рішення, це виконуючий обов'язки генерального директора Запорізької АЕС Пишний Володимир Максимович. Далі офіційно запрошений, але на жаль, наскільки я розумію, не присутній, Нікопольський міський голова Фісак Андрій Петрович. Також надійшло прохання, і буде надано слово Броннікову Володимирі Костянтинівичу, це почесний президент Українського ядерного товариства, Музика Павло Олексійович, це міський голова Енергодара. Далі будуть відповідно і ще деякі бажані, тут от у мене є лист від молодіжної організації якоїсь, зараз скажу, Туз Андрій Михайлович хоче, просить слово. Ну і далі якщо є у кого теж бажання виступити, висловитися, ви підходите до мікрофонів, далі я буду модерувати дискусію, тільки я дуже прошу, шанувати наш час, тобто десь три хвилини надається на, ну, звернення, прохання, там, питання, і я буду надавати можливість відповісти представникам від Енергоатома, ДІЯРУ, ну, щоб була якась така комунікація. Так, ну тоді дозвольте напевно надати, да, я хочу сказати, уже про це прозвучало, що ведеться аудіозапис слухань... Так, я вас слухаю, питання по порядку, чи просто?

Білицький В.І.:

Доброго дня! Мене звать Білицький Василь Іванович, я керівник районної організації громадського руху, я був присутній на минулих слуханнях, і мене

здивувало, що не було можливості присутнім в залі піднятися поставити питання або виступити. Тобто виступали тільки ті, які були у вас там записані. Значить у мене пропозиція, будь ласка поставте її на голосування, для того щоб всі бажаючі могли виступити або поставити запитання і не закривати наше слухання, поскільки це громадське слухання, тобто воно для громади, до останнього виступу або до останнього запитання. Будь ласка!

Рожило Я.О.:

Добре, я вас почув. Дякую! До речі, да, тут пропозиція була записатись всім хто хотів, ну от до мене підходили, так що... Ну, в принципі я надам слово, не питання. Далі, дивіться, будуть результати громадських слухань будуть оформлені протоколом, і всі ваші звернення, як в усному, так і в письмовому вигляді, будуть розглянуті і відповідь буде надана, тобто там на протязі двох тижнів, наскільки я розумію, секретаріат підготує відповідні документи. Так, тепер я хотів би надати слово Броннікову Володимирі Костянтиновичу... Пишному Володимирі Максимовичу, да, про...

Пишний В.М.:

Добрый день, уважаемые участники нашего общественного слушания, мне очень приятно опять видеть вас в этом зале, мы сегодня проводим гражданские слушания по второму блоку. Хочу проинформировать вас, что сегодня Запорожской станции в работе три энергоблока, суммарная нагрузка 2635 МВт, блок №1, который две недели назад мы проводили слушания, находится, в 14 часов выйдет на минимально контролируемый уровень мощности. Тем самым мы переходим на пусковые операции и планируем до конца суток 21 числа включить блок в сеть. Блок №2: на сегодняшний день завершаются 218 сутки среднего планового ремонта с безусловным выполнением всех объемов, предшествующих продлению срока эксплуатации на 10 лет. Что касается влия... нашего нахождения наших блоков вот здесь, скажем так, если, руководствуясь данными МАГАТЭ, на сегодняшний день в мире работает 448 атомных реактора, из них 6 на Запорожской станции. Хотелось бы обратить внимание на этот слайд, но многие здесь проходили 1986... Верните слайд, это как раз фотография, которая говорит о том, что, вот как раз в 19 февраля 86 года энергоблок №2 принят в промышленную эксплуатацию. В настоящее время в Украине эксплуатируется 15 ядерных блока и 6 из них на нашей станции. Сейчас проводятся работы по подготовке к продлению срока эксплуатации пяти энергоблоков, в том числе три на Запорожской станции. Ну, хотел бы обратить внимание о том, что вклад второго блока в один триллион кВтч электроэнергии, который выработала Запорожская станция 29 марта 2015 года, составляет 175 млрд кВтч, то есть второй блок у нас труженик и свое, скажем за 30 лет эксплуатации выработал 175 млрд кВтч электроэнергии. Особую актуальность данного направления деятельности связанная с эксплуатацией атомной электростанции приобретает именно сейчас, в сложных экономических условиях и при дефиците электроэнергии в стране. Стоимость электроэнергии, вырабатываемой на АЭС, составляет 0,51 грн кВтч, и является минимальной. Благодаря ей действуют предприятия, живут люди. Объем производства электроэнергии атомных электростанций за 8 месяцев 2016 года составляет 51,5% от общего количества по стране. 36% выработанной электроэнергии на атомных станциях выработала Запорожская станция. Таким образом можно сказать, что

Запорожская станция является основой энергетики Украины и важнейшим элементом энергетической безопасности страны. Итак, переходим к разделу, важному разделу, это нормативная база продления срока эксплуатации. Продление сроков эксплуатации атомных энергоблоков является признанной мировой практикой, как было сказано президентом нашей Компании, которая основана на экономически и обеспечивает повышение уровня их безопасности. В Украине на базе документов МАГАТЭ создана национальная нормативная база, устанавливающая нормы и требования при продлении эксплуатации. Здесь показаны на слайде именно основные документы, которыми руководствуются и Запорожская станция, и все другие станции при проведении этих работ. Основание продления эксплуатации: в настоящий момент Запорожская станция выполнила все процедурные действия по подготовке блока №2 к продлению эксплуатации, установленные нормативной документацией, которую ранее мы с вами видели. В соответствии с указанной действующей лицензией на эксплуатацию ядерной установки проектный срок службы второго блока завершился 19 февраля 2016 года. Эксплуатирующая организация до завершения проектного срока службы второго блока подала в Госатомрегулирования заявление на внесение изменений в лицензию на эксплуатацию ядерной установки в части продления срока эксплуатации энергоблока. Ну, как было уже сказано, сегодня мы получили лицензию на продление срока эксплуатации первого энергоблока на 10 лет. Итак, по блоку №2. Был разработан Отчет по периодической переоценке безопасности энергоблока, в котором обоснована возможность его безопасной эксплуатации в сверхпроектный срок. В отчете также представлен анализ безопасности энергоблока с учетом фундаментальных принципов и факторов безопасности, согласно рекомендациям МАГАТЭ. Отчет прошел государственную экспертизу ядерной и радиационной безопасности. Согласно выполненным расчетам, выполняются целевые критерии безопасности для действующих энергоблоков, планируемые Запорожской станцией технические и организационные мероприятия на последующие годы позволяют обеспечить дальнейшее улучшение показателей безопасности. Учитывая результаты прогнозирования технического состояния критических элементов энергоблока, а это основные элементы, это корпус реактора, который не подлежит замене, в процессе их эксплуатации и продлении срока эксплуатации, полученные при проведении именно критической компоненты периодической переоценки, обоснована возможность продления срока эксплуатации энергоблока. Запорожская станция до следующей переоценки безопасности, в соответствии с условиями выданной лицензии, готова продолжить надежную, безопасную, безаварийную работу энергоблока. В соответствии с планом лицензирования и программой подготовки энергоблока №2 Запорожской станции к эксплуатации в сверхпроектный срок, реализованы мероприятия по управлению старением и оценке технического состояния элементов, квалификации оборудования, повышению безопасности. Результаты выполнения этих мероприятий вошли в соответствующие разделы, как исходные данные для оценки возможности дальнейшей безопасной эксплуатации энергоблока. Перейдем к разделу «Оценка технического состояния оборудования, зданий и сооружений», как один из основных элементов, предъявляемый к оценке... расчетам по продлению срока эксплуатации. При разработке и реализации программы и плана лицензирования продления эксплуатации второго блока, особое внимание было уделено техническому состоянию систем, зданий и сооружений. Ну, здесь я просил

бы обратить внимание на слайды, которые говорят о основных элементах компонентов энергоблока, по которым проведена оценка технического состояния. Этого недостаточно, и требования международной практики и наших нормативных документов, требуют реализовать мероприятия по повышению безопасности, которые являются центральным направлением деятельности при продлении эксплуатации. С целью доведения уровня безопасности энергоблоков АЭС до современного уровня, постановлением Кабинета министров введены в действие Комплексная (сводная) программа повышения уровня безопасности энергоблоков на все энергоблоки нашей Компании. Кроме того, по результатам анализа опыта, полученного в результате аварии на АЭС Фукусима, постановлением коллегии Госатомрегулирования согласован «Національний план дій за результатами стрес-тестів», которым определены дополнительные постфукусимские мероприятия по повышению безопасности блоков АЭС, в том числе и блока №2. Все, все что требуется современной нормативной базой, выполнено, но работа по повышению безопасности продолжается, и до 2020 года планируется выполнить еще 36 мероприятий, направленных на безопасную эксплуатацию. Здесь вашему вниманию представляется информация о выполнении мероприятий Комплексной (сводной) программы в части тепломеханического энергоблока, оборудования энергоблока, как видите, весь блок, здесь на этой схеме указывает, о том, что все компоненты пришли... прошли, скажем так, оценку технического состояния и подтверждена возможность продления срока эксплуатации. Согласно выводам Отчета по переоценке безопасности, уровень безопасности второго блока не ниже, установленного в действующих нормах и правилах по ядерной и радиационной безопасности. Из 15 запланированных постфукусимских мероприятий, три выполнены, отчеты о выполнении согласованы с регулирующим органом, 6 выполняются и выполнены будут в ППР 2016 года... уже выполнены и отчеты представлены о их выполнении. Три выполняются в согласованном объеме завершения после продления срока эксплуатации и три запланированы в дальнейшую эксплуатацию, не влияющую на уровень безопасной эксплуатации. На приведенных ниже слайдах дана информация по повышению безопасности выполняемых на блоке №2. Надо сказать, что очень сложные, фундаемкие, и скажем так наукоемкие проекты. Я хотел бы, чтобы мы не останавливались, а просто посмотрели насколько это... Это если так по-простому это новый блок, это системы управления, все, которые заменены морально устаревшее оборудование, это электротехническое оборудование, это тепломеханическое оборудование. То бишь блок стал совершенно новым по сравнению с ранее проектом, который разработан в рамках еще советского дизайна. Это вот как раз подтверждение тех фотографий тех работ, которые выполнены в полном объеме на блоке №2. Радиационный контроль окружающей среды. Уважаемые коллеги, если нет возражений я хотел бы чтобы мы пятиминутный ролик посмотрели в живую, какие, как ведется на станции радиационный контроль окружающей среды и что достигли мы для повышения скажем уровня надежного контроля радиационной защиты. Пожалуйста, ролик.

Текст відео-фільму:

Эффективность радиационной защиты на объектах ОП Запорожская АЭС и оценка радиационного влияния на население региона определяется, среди прочего, следующими показателями радиационной безопасности: газо-аэрозольным

выбросом радионуклидов, водным сбросом радионуклидов. По результатам представленного в ежегодном отчете анализа радиационного влияния на население подтверждается, что доза облучения персонала не превышает нормативных границ и поддерживается на разумно достижимом низком уровне. В рамках продления сроков эксплуатации энергоблоков, повышения безопасности ЗАЭС, устранения отступлений от требований нормативной документации цехом РБ выполнены мероприятия: введено в промышленную эксплуатацию оборудование радиационного контроля за нераспространением радиоактивных веществ на контрольно-пропускных пунктах железной дороги (КППЖД); введено в опытную эксплуатацию оборудование системы мониторинга выбросов трития и углерода-14 на энергоблоках и спецкорпусах Запорожской АЭС. Обработка измерения отобранных проб выполняется в лаборатории внешнего радиационного контроля (ЛВРК); для выполнения требований пункта 5.24 СП АС-88 к оснащению системами прогнозирования последствий аварии, разработан и введен в промышленную эксплуатацию «Комплекс оперативного анализа дозиметрической обстановки в районе расположения АЭС» (КАДО). Применения КАДО является обязательным при: проведении анализа дозиметрической обстановки при аварийных выбросах АЭС; проведении расчетов доз облучения населения, сформированных в результате аварийных выбросов АЭС; оценке масштабов и значимости аварийных выбросов АЭС в окружающую среду. Выполнены работы по реализации мероприятия «Внедрение системы поддержания принятия решений в случае радиационной аварии (РОДОС)», в рамках совместного проекта U1.05/09 Европейской комиссии и ГП «НАЭК «Энергоатом» с целью создания современной системы поддержки принятия решений для экстренного реагирования в случаях аварийных ситуаций на АЭС. Оборудование введено в эксплуатацию. 30 июня 2016 года выполнен ввод в опытную эксплуатацию системы поддержки принятия решений (СППР) (на базе программного обеспечения J-RODOS). В данном решении реализован алгоритм обеспечения, получения и обработки информации для оценки радиационной обстановки и прогнозирования последствий аварий. Данные о радиационной обстановке на территории промплощадки ОП ЗАЭС и 30-ти километровой зоны поступающие с измерительной информационной системы «Кольцо» и метеорологические данные с автоматической погодной станции MAWS 301, а также системы зондирования атмосферы SODAR передаются в систему поддержки принятия решений J-RODOS в режиме реального времени. При участии специалистов службы информационных технологий ЗАЭС выполнены передача и отображение метеорологических параметров в системе СППР. Для выполнения мероприятия КсППБ 14401 «Модернизация систем радиационного контроля» продолжается сотрудничество с ОП «Автоматика и машиностроение», вошедшего в 2015 году в состав НАЭК «Энергоатом». На энергоблоке №3 закончен монтаж первого, изготовленного ОП «Автоматика и машиностроения» оборудования – блоков сигнализации БС-40. При активном участии специалистов ЦРБ продолжается разработка, изготовление, приемо-сдаточные испытания, согласование технических условий опытных образцов нового оборудования радиационного контроля: Установка РГБ-101 предназначена для непрерывного измерения объемной активности бета-излучающих инертных газов (аргон, криптон, ксенон), а также газов, содержащих тритий и углерод-14; Устройство детектирования УДЖГ-14PM1 предназначено для измерения объемной активности гамма-излучающих радионуклидов в воде; Многоканальный радиометр РПС-01

предназначен для измерения загрязненности кожных покровов или спецодежды персонала α - и β -активными веществами, а также сигнализации о превышении установленных пороговых уровней; Монитор радиационный МИГ-01 предназначен для непрерывного измерения уровня радиации в зоне движения персонала, сравнения измеренных значений с пороговым уровнем и включения сигнализации в виде светового и звукового сигналов в случае превышения текущего результата измерения над пороговым уровнем. Указанное оборудование будет внедрено в 2017 - 2018 годах на третьем и четвертом энергоблоках Запорожской АЭС. Выполнение этих важных работ позволит снизить зависимость от импортной продукции, а также получить комплект унифицированного оборудования для использования на всех атомных электростанциях НАЭК «Энергоатом».

Пишний В.М.:

Спасибо. Ну, я хотел бы, мы хотели бы, чтобы вы в живую видели, какая конкретная работа делается именно по радиационному контролю, по влиянию окружающей среды и контролю влияния окружающей среды на население. Раздел обращение с радиоактивными отходами. Я по первому блоку более подробно останавливался на тех проектах, которые реализуются в настоящее время. Надо сказать, что Запорожская станция также является пилотным проектом по максимальному насыщению проекта обращения с твердыми радиоактивными отходами, которые минимизируют накопление радиоактивных отходов на станции в проектный и позапроектный срок. По... влияние на окружающую среду. Здесь надо, необходимо отметить следующее, что важнейшее направление деятельности станции является контроль эксплуатации станции на окружающую среду. В 2015 году был проведен анализ оценки влияния на окружающую среду при эксплуатации Запорожской станции. Результаты отражены в соответствующие отчеты представленные общественности и государственным органам. В материалах отчета подтверждено, что эксплуатация Запорожской станции ведется таким образом, что радиационное воздействие на население не превышает уровень природного фона, что в соответствии с требованиями нормативных документов. Деятельность станции полностью отвечает и соответствует нормам, правилам и стандартам, действующим в Украине, которые составлены в строгом соответствии с международными требованиями. По обеспечению аварийной готовности следует также отметить о том, что на станции на данное направление развивается и поддерживается безусловно в состоянии, когда реакция на аварийные готовности будет проводиться безотлагательно. Раз в три года Запорожская станция проводит совместно с НАЭК «Энергоатом» и другими заинтересованными министерствами и ведомствами противоаварийные тренировки. В остальное время – ежегодно проводятся общестанционные противоаварийные тренировки, в ходе которых отрабатываются взаимодействие станции, пожарных служб и ряда других ведомств. Я хотел бы перейти к следующему разделу по общественным слушаниям, учитывая экономию времени. Значит, Запорожская станция всегда открыта для общения по любым интересующим граждан и общественные организации вопросам. Материалы, обосновывающие безопасность продления срока эксплуатации энергоблока №2 размещены в свободном доступе на сайте Запорожской станции. На этом слайде вы видите тот комплект документов, который размещен и в свободном доступе может для анализа. ЗАЭС провела общественные слушания по вопросу продления срока эксплуатации энергоблоков

среди населения одиннадцати административно-территориальных единиц зоны наблюдения. С 19 августа по 28 октября 2015 года было проведено три встречи с общественностью в формате общественных слушаний. Ну и по разделу влияния работы станции (работы ЗАЭС) на население. Безусловно, как я останавливался и при своем докладе по первому энергоблоку, демографическая ситуация в г. Энергодаре характеризуется положительной динамикой рождаемости. Это свидетельствует о том, что и о доверии к безопасности нашей станции. Эксплуатация Запорожской станции не оказывает, и при нормальных условиях эксплуатации в будущем не будет оказывать негативного воздействия на здоровье населения. По социальным аспектам. Безусловно очень важным моментом являются социальные аспекты эксплуатации Запорожской станции. Очень приятно что сегодня на наших общественных слушаниях участвует и руководитель, городской голова, депутаты городского совета, а также органы управления областного подчинения. Надо сказать, о том, что тариф на электроэнергию для населения, которое постоянно проживает в 30-ти км зоне устанавливается в размере 70 процентов, действующего тарифа для соответствующих групп населения. НАЭК «Энергоатом» платит сбор на социально-экономическую компенсацию риска населения, которое проживает на данной территории в размере 1% объема реализации электроэнергии. В соответствии с планом распределения субвенций в 2016 году предусмотрено перечисление компанией в специализированный государственный фонд средств в размере 116 млн гривен, которые пойдут на безусловно развитие и решение социальных программ населения. Только за шесть месяцев 2016 года исходя из фактического объема реализации электроэнергии было начислено и перечислено в государственный бюджет на социально-экономическую компенсацию риска населения местным бюджетам почти 162 млн. гривен. В 2015 году по сравнению Запорожской станцией было перечислено в госбюджет и местные бюджеты в качестве налогов почти 411 млн. гривен. Результаты экспертизы отчета по безопасности и комплексного инспекционного обследования. Как я уже сказал материалы отчета по периодической переоценке безопасности подтверждена готовность эксплуатации эксплуатирующей организации обеспечить во время дальнейшей эксплуатации блока защиту персонала, населения, окружающей природной среды в соответствии с требованиями норм, правил и стандартов в атомной энергетике. Что касается на момент проверки «Энергоатом» имеет все условия для возможности проведения заявленной деятельности. Также была комиссия проверка Государственного комитета ядерного регулирования по проверке выполнения работ на блоке №2, а также тех условий, которые были изложены. На основании выводов Государственной экспертизы, результатов комплексного инспекционного обследования Госатомрегулирования был сформирован, представленный на слайде проект решения по вопросу продления срока эксплуатации блока №2. Но, я думаю, что здесь будет обсуждение и дополнительные будут вопросы-ответы, поэтому исходя из регламента большое спасибо за внимание. Доклад закончен.

Рожило Я.О.:

Дякуємо, Володимире Максимовичу. Так, далі у нас по, ну скажімо так, поданим пропозиціям Почесний президент Українського ядерного товариства Бронніков Володимир Костянтинівич. Я думаю, сім хвилин вам досить, да?

Бронніков В.К.:

Спасибо. ЗАЭС своей более чем тридцатилетней деятельностью показала, что станция является воистину национальным достоянием. Все эти годы коллектив станции работает над повышением безопасности, над развитием знаний и умений персонала, осуществляя постоянное взаимодействие с жителями региона и всей Украины. Станция доказала свою экологичность. За все эти годы не зафиксировано отрицательного влияния на окружающую среду. Недавно мы собирались здесь, чтобы обсудить готовность к работе первого блока, за сроком назначенным проектом и в эти часы на нем идут завершающие испытания и в самое ближайшее время он начнет вырабатывать электроэнергию, а значит, в бюджеты городов и сел нашего региона поступят дополнительные деньги на развитие социальной инфраструктуры. Сегодня мы собрались здесь, чтобы обсудить информацию администрации станции о готовности второго энергоблока к работе за сроком проекта. Думаю, что все, кто искренне заинтересован в безопасной работе блока, а именно они собрались здесь, понимают какой гигантский труд, проделали атомщики, в процессе модернизации оборудования с целью обеспечения его надежной и безопасной работы в предстоящее десятилетие. Коллектив многократно на специальных учениях продемонстрировал, в том числе международным организациям, свою способность управлять любыми авариями, сохраняя целостность защитных барьеров, не допуская выхода радиоактивности за пределы станции. Атомщики - это ваши соседи по дому, по улице, по даче и они стоят того, чтобы им сказать при встрече спасибо за то, что в наших домах будет светло и уютно, за то, что будут развиваться наши города и села, вытягивая за собою Украину. У всех здесь собравшихся есть общие интересы. Это интересы атомщиков всех жителей нашего региона. Атомная станция безопасна, если персонал станции обладает высокой культурой безопасности. Когда каждый работник осознает свою ответственность за безопасность станции, безопасность населения, личную безопасность. Не бывает так, что на работе я культурен и следую принципам безопасности, а выйдя за проходную становлюсь разгильдяем. Общественный контроль и поддержка здесь необходимы. Я предлагаю создать при местных советах группы общественного контроля и поддержки высокой культуры безопасности на АЭС. В прошлый раз я обращал внимание собравшихся на ответственности атомщиков перед будущими поколениями, внуками и правнуками тех же атомщиков. Речь шла об ответственности государства за приемку на окончательное хранение радиоактивных отходов, включая отработанное ядерное топливо, которое накопилось и продолжает накапливаться на Запорожской АЭС. За более чем 10 лет закона «О накоплении средств на окончательное захоронение радиоактивных отходов» в закромах правительства исчезли миллиарды, перечисленные атомщиками на финансирование окончательного прекращения эксплуатации ядерных блоков. Эти деньги – решение задач, необходимо взять под общественный контроль, контроль местных советов поселений региона расположения АЭС, необходимо оказать атомщикам политическую поддержку в решении этих вопросов. Есть и другая область взаимодействия с атомной компанией. В составе материалов о целесообразности продления ресурса блоков АЭС есть нетехническое резюме, материалы обоснования безопасности продолжения срока эксплуатации энергоблоков №1,2 ОП Запорожская АЭС в сверхпроектный период. В этом документе дана характеристика четырех классов нерадиоактивных отходов, которые образуются на Запорожской АЭС в процессе

производственной деятельности. Некоторые из этих отходов в безопасном для окружающей среды состоянии складываются на специальных площадках и специальных отстойниках. Но проблема их утилизации окончательно не решена. Также не решена проблема утилизации отходов жизнедеятельности прилегающих регионов. Чтобы убедиться в этом, достаточно заглянуть в любую посадку, на любую сельскую свалку. Местные советы, экологические организации просто объединяться заниматься этой общей задачей, общей проблемой. Пора прибраться в своем регионе, не оставлять же грязь потомкам. И вот некоторые соображения, в каком направлении искать ресурсы на эту работу. Для начала надо поддержать станцию, чтобы она повышала свою выработку, что даст дополнительные поступления в местные бюджеты, в соответствии с законом о компенсации рисков населения. Эти деньги надо направлять на экологию региона. Необходимо добиться, чтобы администрация регионов и наших областей совместно с депутатским корпусом решила в правительстве распространение пониженного на 30 процентов тарифа на электроэнергию на все зоны потребления электроэнергии, а не только на 100 кВт/часов потребления. Необходимо добиться чтобы пониженный тариф распространялся и на местный бизнес, что сделает наши территории привлекательными для инвестиций, а за ними пойдут рабочие места и налоги. Нам совместно надо добиться, чтобы и народ, и государство пришли к пониманию, что наличие у нас крупнейшей АЭС Европы дает нам всем надежду на жизнь в комфортной экологически экономической среде. Даст перспективу нашим потомкам, дает перспективу государству. Повторять цифры отчетов по безопасности и воздействия ЗАЭС на окружающую среду вряд ли имеет смысл. Для убедительных профессионалов станции не скажешь. Я привел только лишь некоторые темы, в которых необходимо взаимодействие коллектива станции, населения региона, общественных организаций, атомного и экологических направлений. Все мы являемся жителями и все мы хотим, чтобы среда обитания была комфортной. Все мы хотим, чтобы Украина упрочила свое место в ряду высокоинтеллектуальных, экономически развитых стран и наша молодежь искала доли в своем краю. И последнее. Люди будьте бдительны! Тех, кто призывает закрыть Запорожскую АЭС пытаются выстроить свое личное политическое будущее. Им хочется сразу ферзи, а каждодневная работа за чистую среду обитания им скучна, да и непосильна. Спасибо за внимание.

Рожило Я.О.:

Подякуємо, Володимиру Костянтиновичу. Ну я так думаю, що тут такі глобальні питання підняті і напевно чи «Енергоатом» чи ДІЯР зможуть прокоментувати. Давайте тоді надамо просто слово, от подали заявку міський голова Енергодара – Музика Павло Олексійович. Три хвилин, якщо можна. Ну і там якщо якісь будуть реакції, ми надамо ще додатковий час.

Музика П.О.:

Я постараюсь короче. Добрый день уважаемые участники общественных слушаний. Запорожская атомная электростанция крупнейший энергетический объект Украины и Европы. Но для нас жителей города Энергодара это в первую очередь градообразующее предприятие, непосредственно влияющее на все сферы деятельности нашего города. На атомной станции и ее предприятиях сегодня работает более 11 тысяч человек. А это не много не мало пятая часть жителей

нашего города, благодаря которым станция производит примерно пятую часть общегодового производства электроэнергии в стране. Запорожская атомная станция - это основной источник рабочих мест для жителей нашего города. Гарантированные заработные платы и социальная защита сотрудникам. В связи с этим продление сроков работы энергоблоков - это уверенность в завтрашнем дне, залог стабильной работы, развития и благополучия нашего города. Бюджет Энергодара напрямую зависит от деятельности наших градообразующих предприятий атомной и тепловой станций. Именно атомная станция обеспечивает 60% доходной части городского бюджета и как следствие способствует социально-экономическому развитию нашего города, повышая... повышения уровня жизни всех энергодарцев. Потребление электроэнергии с каждым днем в мире только растет и замена ей пока не найдена. Ежегодно Запорожская атомная станция проходит проверку международных комиссий, экспертов, которые подтверждают высокий уровень безопасности, качества и надежности в работе атомной электростанции. Вопрос продления энергоблоков сегодня важен непосредственно практически для каждого жителя нашего города и именно поэтому, мы как жители города сегодня принимаем участие в общественных слушаниях, чтобы донести свою точку зрения до руководства НАЭК и Государственной инспекции ядерного регулирования. Спасибо.

Рожило Я.О.:

Дякую. Так, ну я думаю, що представники НАЕК почули вашу думку, я не впевнений, що тут є якісь реакції, крім позитивних. Давайте надамо слово далі представнику КДЦ «Молодіжний» Туз Андрій Михайлович. Єсть такий? Три хвилини, якщо можна.

Туз А.М.:

Добрый день, уважаемые участники общественных слушаний. Накануне слушаний мне довелось пообщаться с многими молодыми работниками Запорожской атомной станции, с моими друзьями, коллегами, родственниками и все они однозначно поддерживают продление срока эксплуатации энергоблоков ЗАЭС. На вопрос почему продление так необходимо, большинство просто меня засыпали своими доводами, комментариями, ведь работа такого гиганта как АЭС – это тысячи рабочих мест, это поддержка в развитии социальной инфраструктуры, это стабильная работа энергосистемы Украины и опора экономики нашей страны. В конце концов, это свет и тепло, которого мы можем лишиться, потому что альтернативных источников, которые бы вмиг смогли бы заместить мощности Запорожской АЭС, к сожалению, у нас нет. Нужно ли продление? Однозначно, да! Единственный вопрос, который может возникнуть у общественности, будет ли безопасной работа Запорожской АЭС в сверхпроектный период. Безопасная работа зависит в первую очередь от оборудования, от его качества и надежности работы под воздействием рабочих нагрузок. А второе, это персонал, его высокая квалификация и хорошая подготовка. Хочу заверить общественность, что руководство компании, администрация ЗАЭС всегда отдают приоритет безопасности, который преобладает даже над экономическими факторами. Поэтому энергоблоки проходят тщательные проверки, а оборудование подвергается доработкам и модернизации. И это не пустые слова. Мне доводилось наблюдать за работой различных структурных подразделений. Будучи

оперативным персоналом, я обслуживал оборудование начиная с центрального зала реакторного отделения и машинного зала турбинного отделения первых двух энергоблоков и заканчивал общестанционными объектами. Видел собственными глазами, как на первом и втором энергоблоках ЗАЭС начиналось внедрение программно-технических комплексов, менялась аппаратура контроля нейтронного потока, обновлялась аппаратура измерения концентрации бора, выполнялись дополнительные постфукусимские мероприятия. О большинстве проведенных работ уже было сказано сегодня Владимиром Максимовичем, могу только еще раз подтвердить его слова. Не меньше внимание уделяется и персоналу. Сейчас его подготовка начинается еще с десятых и одиннадцатых классов школ, когда проводится профориентационная работа. Далее ЗАЭС сопровождает учебу ребят в профильных университетах, а после приема на работу каждый проходит дополнительное обучение по специализированным программам как в учебно-тренировочном центре, так и на рабочих местах. Знания также передаются благодаря системе наставничества, плюс поддержание квалификации. Регулярно проводятся тренировки, обучение, а также осуществляется периодическая проверка уровня знаний на экзаменах. Работники проходят психофизиологическое обследование и медицинские осмотры. К тому же молодые ребята вначале принимаются на рабочие должности и постепенно проходят путь по своей карьерной лестнице. Поэтому весь руководящий персонал знаком не понаслышке с особенностями работы непосредственно на оборудовании. Люди, которые допускаются к управлению процессами в ядерном реакторе уже имеют за своими плечами колоссальный опыт, причем накопленный не только в процессе собственной работы, но и полученный от заслуженных энергетиков, которые с удовольствием делятся знаниями с молодым поколением атомщиков. И на этом еще не все. Как член молодежного движения ВАО, знаю о постоянном проведении анализа событий на АЭС всего мира и регулярном внедрении на Запорожской АЭС корректирующих мероприятий, предотвращающих возможные ошибки персонала и неполадки в работе оборудования. Со стороны руководства Компании и администрации ЗАЭС проводится серьезная политика в области обеспечения безопасности. Известно, что на первых двух энергоблоках проделана масштабная работа по модернизации и они готовы к дальнейшей безопасной эксплуатации. С уверенностью в завтрашнем дне считаю продление эксплуатации разумным и необходимым решением. Это понимают и другие молодые работники, которые хотят надолго связать свою жизнь с работой в атомной отрасли. Спасибо огромное.

Рожило Я.О.:

Дякую Андрій Михайлович. Значить ми вислухали різні сторони. І від міста виступили і від представників персоналу. А давайте ще надамо, ну просто поступило, скажімо так, прохання депутату міськради Енергодару – Морщавка Іван Євгенійович. Три хвилини, якщо можна.

Морщавка І.Є.:

Дякую. Всім доброго здоров'я. Я хотів на цей рахунок сказати таке. Зрозуміло, що термін треба продовжувати, це необхідність. Але обговорення треба було робити перед тим, як приймати рішення про продовження. А зараз вже да, чи ні, кошти уже вкладені. Все готове. Просто включити рубільник, як то кажуть, і все. Тому, тут не може бути ніяких обговорень, обговорення треба було робити раніше. Ми

констатуємо факт продовжити термін – це перше. А по-друге, в продовжені терміну експлуатації атомної станції приймала участь і міська громада міста Енергодар. На прохання керівництва атомної станції міська громада виділила 65 квартир для залучених спеціалістів промодернізації атомної станції, вартістю близько 50 мільйонів. Роботи зроблені, квартири отримані. Я хотів би почути зараз президента Компанії. Коли грошки повернете, або ж квартири? Коли у нас була заборгованість за тепло, здерли зі шкурою замість 30 мільйонів здерли 70 мільйонів з пеньой, з накрутками гендлярськими, как в Бердичеві. Ми не говоримо, щоб зідрати 150 мільйонів. Поверніть 50 мільйонів, щоб ми могли вам віддати, а не видирати с кишень наших виборців і до речі працівників атомної станції. Будь ласка, розберіться з цією справою. Де ці квартири? А я можу для всіх сказати. Квартири дали прокурорам, ментам, суддям, есбеушникам і девочкам. Оце так друзі – це перше. По-друге, таке питання. Всі ми знаємо, що буде підвищення комунальних послуг десь в два-три рази. Звичайно наш міський голова – це дуже скромна людина, він не загострює на цьому питання, а я загострюю. Справа в тому, що я дуже вдячний деяким працівникам атомної станції, які мені дали ці цифри. На відпуску тепла на місто іще і наші шановні керівники гендлюють – накручують 20% прибутку, з кожної гігакалорії 20% – це прибуток. Але це в їх руках. І я хотів би звернутися від вашого імені, я не кажу що ми будемо шантажувати, що не дамо продовження, воно вже відбулось. Ми просто попросимо виключити з тарифу прибуток. Не можна на цьому гендлювати. У нас і скрізь на... наданні послуг і комунальних підприємствах і в других містах не гендлюють і не здирають 20%. Тому, шановний, гм... всі шановні, я прошу вас поставити це питання під контроль і переглянути, як вкладали тарифи. Ну якщо хочете, я можу допомогти, з'їздити в Київ. Я в Кабінеті Міністрів бував і знаю, що там підпишуть все, що ви принесете. Ваші розрахунки перевірили? Здається так! Так, так, підписали і все. Тому будь ласка, я дуже вас прошу. Перше. Перше. Повернути грошки 50 мільйонів, щоб ми не здирали з людей, тому що людям доведеться цю компенсацію платити. Це перше. І переглянути – не здирати 20%, не наживатися на наших людях. Дякую всім за увагу.

Рожило Я.О.:

Дякую шановний Ігор Євгенійович. Я думаю, що треба ну якусь реакцію почути від президента НАЕК «Енергоатом» Юрія Олександровича Недашковського.

Морщавка І.Є.:

Да він може і не знає. Це за його спиною все робилося.

Недашковський Ю.О.:

Я все.. я все добре знаю. Я дуже... я дуже людина така освідомлена, що відбувається. Жаль що ви Іван Євгенович, як колишній мер не знаєте дуже багатьох речей і вводите громаду в оману. Тарифи на комунальні – на тепло, на воду і на все таке інше установлює Національна комісія з регулювання електроенергетики і комунальних послуг, в тому числі і для «Енергоатома». І ми працюємо ...

Морщавка І.Є.:

А дані хто дає?

Недашковський Ю.О.:

Послухайте. Дані дає.... Дані дає НАЕК «Енергоатом». Я ж вас слухав уважно. Чому ви переживаєте. Дані дає НАЕК «Енергоатом». За ці дані НАЕК «Енергоатом» несе відповідальність, в тому числі і кримінальну, якщо дає недостовірні дані. І ці дані перевіряються спеціалістами НКРЕКП і встановлюються тарифи, які до речі набагато нижчі, спитайте у ваших сусідів, набагато нижче ніж по всій окрузі ці тарифи. Це перше. Що стосується пені і штрафів. Ми всі законопослушні громадяни і ми повинні як державне підприємство, це наш обов'язок, нараховувати пені і штрафи всім нашим контрагентам, у тому числі і тим, хто несвоєчасно розраховується і за комунальні послуги також. Це наш обов'язок. Це не наше право. Це наш обов'язок і ми змушені це робити. Жаль, що ви цього не знаєте. Що стосується квартир. Я не хочу тут на слуханнях про стосовно... там продовження терміну експлуатації другого енергоблоку влаштовувати цю дискусію, але якщо у вас є такі дані, що квартири виділялися незаконним чином прокурорам, дівчатам, як ви кажете, ще комусь, ви як громадянин повинні зробити теж – виконати ваш обов'язок і подати повідомлення про злочин. Будь ласка зробіть це.

Морщавка І.Є.:

Так ви купили всіх прокурорів квартирами.... Купили прокурорів, ментов, суддів і СБУ...

Рожило Я.О.:

...так давайте...

Недашковський Ю.О.:

..я купив, дайте повідомлення про злочин. А якщо ви знаєте... А якщо ви знаєте...

Рожило Я.О.:

я б хотів припинити...

Недашковський Ю.О.:

...а якщо ви знаєте і замовчуєте, ви такий же самий злочинець.

Рожило Я.О.:

...шановний Іван Євгенійович. Насправді, вот то що ви зараз говорите, це називається наклеп. Якщо у вас є документи – ви подаєте дійсно в прокуратуру.

Морщавка І.Є.:

...ні одного прокурора. Покажіть мені прокурора. Назвіть мені...

Рожило Я.О.:

...Луценко...

Морщавка І.Є.:

...назвіть...назвіть прізвище одного чесного прокурора, якого тут треба було повісити от тут..

Рожило Я.О.:

...ну це хороше питання, да... Я хотів би ще...

Морщавка І.Є.:

...назвіть прізвище прокурора..

Рожило Я.О.:

... дати слово Сергію Георгійовичу. Можна з нашої сторони будуть репліки?

Морщавка І.Є.:

...квартири поверніть, або гроші.... Все...

Рожило Я.О.:

Іван Євгенійович, я вас дуже прошу, давайте, ми вас вислухали і ви нас вислухайте. Добре? Сергій Георгійович?

Морщавка І.Є.:

...ви звикли, щоб всіх хвалили..

Божко С.Г.:

Іван Євгенійович, я не... не маю... не маю відношення, повірте мені, ні до прокурорів, ні до дівчат, про яких ви згадували, так що. А можна я по суті, просто ви сказали перше, дійсно дуже важливе питання, коли приймається рішення про продовження терміну експлуатації. Ми не знаємо, може у вас особлива думка, але є світова практика і приймається...

Морщавка І.Є.:

...так я ж не проти. Хто вам сказав, що я проти...я сказав...

Божко С.Г.:

... та слухайте...но...но... я тільки відкрив рота, а ви мені уже просто його закриваєте. Так же не можна? Кінець кінцем, я провожу ці громадські слухання, а не ви. Розумієте? Так от, продовження терміну експлуатації приймається рішення за результатами періодичної переоцінки безпеки. Це дуже такий, така велика робота, а не коли хтось в кабінеті підписує Енергетичну стратегію, ще щось. Розумієте? От спитайте у фахівців. Ви ж живете на цій землі, де в принципі кожен, я не знаю, на pewno, кожен фахівець вже. Ну спитайте і все. Тому я кажу, що в принципі у нас нормально все робиться. Повірте мені. Як у світі робиться. Дякую за увагу.

Рожило Я.О.:

Дякую. Ну, цікаві вже пішли розмови. Давайте тоді ще послухаємо Пісарєва Романа Анатолійовича. Це замдиректора Департаменту промисловості Запорізької облдержадміністрації.

Пісарєв Р.А.:

Якщо можна я з місця. В мене тут якраз мікрофон є.

Рожило Я.О.:

Добре.

Пісарев Р.А.:

Я хочу донести позицию руководства области – это председателя областной администрации Брыля и свою личную, как члена государственной комиссии по продлению сроков эксплуатации первого и второго энергоблока. Позиция состоит в безальтернативности развития атомной энергетики, естественно на основе безопасных технологий. Мы понимаем, что Запорожская область - это промышленный регион. Мы верим в промышленный потенциал, а значит, нам еще нужна будет недорогая и безопасная атомная энергетика. Развиваются также потребности населения, мы естественно все это тоже знаем и это тоже говорит о том, что атомная энергетика нужна как недорогая энергетика. Я был свидетелем того, какая колоссальная работа проводилась по подготовке к продлению срока эксплуатации как первого, так и второго энергоблоков, как строго комиссия оценивала эту работу, когда принимала положительное решение. Но, задача нашего сегодняшнего мероприятия - это поиск баланса между э... баланса интересов между безальтернативностью продления сроков эксплуатации и интересов населения, также бизнеса, который живет в 30-ти км зоне. С этой точки зрения я хотел бы высказать позицию губернатора, она уже сегодня мысль эта звучала, наряду с тем, что население, проживающее в 30-ти км зоне, имеет льготный тариф на электроэнергию и это закреплено нормой НКРЭ. Также мы считаем, что бизнес, промышленные предприятия, малый и средний бизнес тоже должны иметь льготный тариф. Такое письмо областная администрация уже подготовила и направила на Кабинет Министров, о... именно о Запорожской атомной станции и в целом как бы о любой 30-ти км зоне. Копия этого письма у меня есть. Я надеюсь на поддержку. Я понимаю, что это вопрос как бы не НАЭК «Энергоатом», не тех людей, которые сегодня здесь присутствующие, уважаемого собрания, но тем не менее, такая позиция есть и письмо мы такое направили и я надеюсь, что наше собрание сегодня эту позицию поддержит. Спасибо.

Рожило Я.О.:

Дякую. Зрозуміло. Я думаю, що дійсно тут нема чого коментувати з нашого боку. Так, тепер у вас були якісь питання, да? Ви хотіли слова? Да, да... Ні, ну, хотіла людина виступити. Давайте тільки три хвилини? Добре? І назвіть себе будь ласка. Щоб просто вас...

Білицький В.І.:

Мене зовуть Василь Іванович Білицький, я керівник К-Дніпровського районного відділення громадського руху «За права жителів зони спостереження» цю організацію свого часу створив тут присутній Володимир Костянтинівич Бронніков і вона до цього часу якимось діє. Я представляю, будем казати, громадськість регіону, району і на своєму зібранні ми склали багато запитань якщо можна хоча би ну там через раз там чи через два я буду ці запитання висвітлювати тому що в мене їх багато. Ну, хоча б декілька, Ярослав Олександрович, як ви на це дивитесь? Я зараз висвітлюю може одне-два запитання потім через якийсь час ще

піднімусь якщо ви дасте слово ще тому що запитань ну хоча би ну в мене тут всього їх 25 ну хоча би третину чи половину цих запитань.

Рожило Я.О.:

Давайте так і попробуємо, як ви запропонували.

Білицький В.І.:

Дуже дякую. Значить таке в мене запитання чи проведена запланована ще на 2014 рік реконструкція системи «Кільце», якщо ні – чому, якщо так наведіть порівняльні характеристики до і після реконструкції і як в цьому можна пересвідчитись. Одне запитання. І далі, на підставі яких нормативних документів вже майже рік з 23.12.2015 року продовжується незаконна експлуатація першого енергоблоку Запорізької АЕС. Поки що спасибі.

Рожило Я.О.:

Так, добре, давайте по першому питанню зараз от відповідь...

Шимчев С.О.:

Кравець Володимир Михайлович начальник ЦРБ дасть відповідь.

Кравець В.М.:

По первому вопросу по реконструкции системы измерения радиационной обстановки в зоне наблюдения, в санитарно-защитной зоне, на промплощадке «Кольцо» хочу ответить, что для того чтобы продлить эту ну сделать реконструкцию замену на Запорожской АЭС разработано концептуальное техническое решение на создание абсолютно новой системы, которая будет называться «АСКРО», которая прошла все экспертизы, включая и органы государственного регулирования ГНТЦ. Сейчас у нас заключен наряд-заказ с предприятием «Автоматика и машиностроение» на изготовление унифицированного поста АСКРО, который будет не только на Запорожской АЭС, а будет применяться на всех атомных станциях. Система «Кольцо», которую вы упомянули она прошла весь комплекс обследований, срок эксплуатации этой системы продлен до 31 декабря 2019 года. Там часть оборудования была заменена, заменены новые аккумуляторы, гамма-датчики вы видели на фильме что поставили новый метеоконкомплекс SODAR – это все единая система. В работоспособности системы «Кольцо» вы можете убедиться, зайдя на сайт Запорожской АЭС она в реальном времени работает, показывает радиационную обстановку начиная от села Водяное, где уважаемый житель спрашивал нас, Мичурино, Каменка, Знаменка, на той стороне Никополь, Марганец, Ивановка и город Энергодар. Поэтому на счет планирования 2014 года эта немножко цифра неправильная по срокам и по графику КСПБ у нас срок реализации мероприятия по именно системе АСКРО, которая будет работать вместо системы «Кольцо» - это 2016, 17, 18 в 19 году она должна быть в промышленной эксплуатации, в 19 году она будет в промышленной эксплуатации. Пока мы будем создавать и строить новые посты АСКРО, будет работать система «Кольцо», чтобы не снизить уровень, так сказать, безопасности и не уменьшить уровень информирования населения. Так же для жителей Энергодара, Каменки, Знаменки, Днепровки, Водяного, есть такой большой вопрос Никополя - это информационное табло. Так же в составе АСКРО будут в

общественных местах установлены красивые новые информационные табло, где население будет в реальном времени видеть и радиационную обстановку и температуру и погоду ну может быть рыночные цены на тарифы на электроэнергию может ярмарки будут проводиться концерты чтобы не только забивать вас цифрами ну коль уже мне дали слово хочу как начальник цеха сказать, что, во-первых я местный я здесь родился и вырос, гляньте на меня мне 55 лет, до этого 11 лет на атомной подводной лодке, 23 года здесь и по первому списку имею реальные дозы облучения что-то на мое здоровье это не сильно повлияло. По поводу, ну, разные есть разговоры слухи там влияния это самое, радиационных выбросов на грубо говоря сельскохозяйственную продукцию помидоры, огурцы на все остальное могу тоже сказать, что дача в Водяном у меня ну 1,5 км от пруда-охладителя можете поехать посмотреть балагана у меня там нет, огурчик помидорчик что на улице есть, то и растет, оттуда оно все и собирается, если червячок на яблоке появился надо говорить наоборот радостно что яблоко хорошее і спіле.

Рожило Я.О.:

Я перепрошую бажаю вам здоров'я і багатого врожаю але в нас просто тут...

Кравець В.М.:

Прошу общественность не волноваться, радиационная обстановка Запорожской АЭС нормальная за все 30 лет, я думаю, что она и дальше будет такая же нормальная, а в части реконструкции, да реконструкция идет она идет она будет продолжаться, системы радиационного контроля они также совершенствуются как все оборудование Запорожской АЭС. Благодарю за внимание.

Рожило Я.О.:

Дякуємо! По другому питанню Борис Васильович Столярчук директор Департаменту з питань ядерної безпеки.

Столярчук Б.В.:

Второй вопрос, как я понял, был «На підставі яких документів проводиться незаконна експлуатація блоку №1 майже рік?». Ну, по этому поводу я вам отвечу следующее, что эксплуатация не только энергоблока №1, но и всех остальных энергоблоков, но это так отступление, проводится в полном соответствии с нашим ядерным законодательством. Что касается энергоблока №1, вот то его эксплуатация проводилась ну если брать требования наших норм и правил продлевать эксплуатацию можно двумя путями в процессе эксплуатации до окончания проектного срока и продлевать эксплуатацию после окончания проектного срока это предусмотрено нашими нормами и правилами вот НАЭК «Энергоатом» выбрал второй вариант. Он нам предоставил лицензию, в которой сказал «я энергоблок остановлю, буду выполнять организационно-технические мероприятия сколько надо столько и буду выполнять, когда я их выполню, вы оцените его безопасность и я у вас попрошу продлить или переоформить лицензию». Мы сделали комплексное инспекционное обследование и пришли к выводу что энергоблок №1 при условии полной выгрузки ядерного топлива из активной зоны можно безопасно эксплуатировать до внедрения полного комплекса мероприятий. Поэтому со времени подачи заявки это было 23 декабря прошлого

года, больше года назад, были внесены соответствующие изменения в лицензию, в которой четко требовалось – эксплуатация энергоблока до внедрения оргтехмероприятий только в остановленном состоянии с полной выгрузкой активной зоны в бассейн выдержки. Вот на основании вот нашей лицензии вот такой вот этот блок целый год эксплуатировался. Так что, я ваш вопрос немножко...

Рожило Я.О.:

Тобто відповідь така що була додаткова ліцензія. Зрозуміло, да? Я хочу спитати може ще в когось є запитання щоб не монополізувати мікрофон бо у людини там, я так зрозумів, 25 питань. Ну, може вісім задасть. Є ще якісь питання? Ну, тоді вам іще раз слово.

Білицький В.І.:

Я так зрозумів тут присутні працівники атомної станції - не громадськість. Аби була громадськість - вони б питання ставили, а так сидять свої вони ж вам нічого не будуть ставити ні які запитання розумієте? Конфлікт інтересів.

Рожило Я.О.:

І вам приходиться за всіх відпрацьовувати.

Білицький В.І.:

І я тепер працюю за весь зал.

Рожило Я.О.:

Конструктивно тоді можна, відразу до запитань.

Білицький В.І.:

Я думаю атомники скинуться мені по копійці і за це віддячать. Значить наступне запитання. Хто і коли буде втілювати, так зване, відкладене рішення щодо відпрацьованого ядерного палива і чи доживемо ми до того дня? Перше запитання і ще запитання. Які допустимі об'єми протікань парогенератора теплоносія першого контуру в другий, якими вони стали за 30 років експлуатації і чи передбачені заходи по їх зменшенню в постфукусімських планах чи КзПБ?

Рожило Я.О.:

Дякую. Гарні запитання. Сергій Георгійович відповідь на перше запитання.

Божко С.Г.:

Я не знаю, на друге мені теж, чи ви закриєте? Ну, запитання класне, чесно. Відпрацьоване ядерне паливо це проблема всіх країн які експлуатують атомні станції. На сьогодні нажаль практично вирішені питання щодо поводження з відпрацьованим ядерним паливом, ну, на стадії вирішення, це знаходиться Швеція там в 2023 році, ну це дані за 2011 рік, повинні пустити в експлуатацію так зване підземне глибоке сховище для захоронення високоактивних радіоактивних відходів відпрацьованого ядерного палива. Що стосується наших проблем і проблем вони як я сказав вони в принципі от такі загальноєвропейські тому Євросоюз в 11-му році там вийшла директива №59 ні, 59 це захист персоналу 70-ка

по моєму, щодо необхідності розробки програм поводження з відпрацьованим ядерним паливом і радіоактивними відходами. Там чітко регламентується, що ці програми повинні бути дуже детальними з відповідними фінансовими розрахунками і вони повинні охоплювати період вивантаження відпрацьованого ядерного палива в басейни витримки і до чого, ну да до репроцесінга і знову кудись дівать те що залишається, чи до того моменту, як от реалізується Швеція, це от таке геологічне захоронення. Тому на 30-ті роковини Чорнобильської трагедії вийшов указ президента, який присвячений був цим подіям і там було завдання Кабінету міністрів розробити програму поводження з відпрацьованим ядерним паливом атомних станцій. Нажаль, не зовсім правильно, на мій погляд, сформульовано але це верхній документ тому я не можу як посадова особа його коментувати, але в принципі європейська директива, вона приписує що оця програма поводження з відпрацьованим паливом повинна охоплювати не тільки атомні станції, а всі ядерні установки які є на цій території, на території країни. В принципі у відповідності до цієї директиви в 13-му році всі країни члени Євросоюзу повинні були розробити такі програми і зараз ведеться дискусія в Україні, хто буде розробляти цю програму, тому що є люди які не хочуть цього робити, відверто просто, але це дуже важливо, тому що, зрозуміло, що якщо хтось хоче будувати нові ядерні установки, атомні станції, то ви ж перші скажете «хлопці окей – це і можна робити, але скажіть, будь ласка, я хочу бачити чітко картину, чітко що ви будете робити з цим відпрацьованим ядерним паливом, яке буде вироблятися в процесі експлуатації даного ядерного об'єкту». От така моя відповідь. Я думаю що в найближчий місяць ця проблема буде, якимось чином, висвітлена вже на рівні Кабінету міністрів України. Дякую.

Рожило Я.О.:

Дякую. По другому питанню, значить про, нагадую допустимі об'єми протікань з першого контуру в другий, ну давайте так, послухаємо спочатку представника Енергоатому. Добре? А потім якщо захочете, ви теж додасте. Я хотів передати слово Шавлакову Олександрові Володимировичу - перший віце-президент і технічний директор.

Шавлаков О.В.:

Спасибо. Спасибо, действительно за интересные вопросы. Вопросы попадания теплоносителя, радиоактивного теплоносителя первого контура в окружающую среду является, ну, наверное, для всех присутствующих, включая работников атомных станций, самым важным. Поскольку это есть, когда теплоноситель, извините, я на бытовом уровне для того человека, который задает этот вопрос. Когда теплоноситель - радиоактивная вода, попадает во второй контур, практически в окружающую среду - это является чрезвычайным событием. Поэтому нормативными, точнее регулируемыми документами - регламентами, действующими на атомной станции, определяется, устанавливается определенный порядок действий. Я вам назову три цифры, ну, может чуть побольше, если там дальше будет интересно. Это количество теплоносителя, попадающего и регламентные действия, в зависимости от этого количества, попадающие из первого контура во второй через парогенераторы. Протечки: первая цифра – 2 л в час, вторая цифра – 4 л в час и третья цифра – 5 л в час. Ну, кто имеет представление о том, что такое два литра в час – это вот капает, да, там из краника

вода у нас по каплям, вот на час накапает 2 л в час. Вот по двум литрам в час для оперативного персонала предписываются определенные действия. Нас больше интересуют две величины - 4 л в час и 5 л в час. Четыре литра в час - это эксплуатационный предел и пять литров в час - это предел безопасной эксплуатации. При эксплуатационном пределе блок должен быть остановлен. Пять литров в час - это предел безопасной эксплуатации это значение, которое предписывает абсолютно строго определенные действия для персонала, включая расследование происходящего как при четырех, так и при пяти литрах в час. Вы можете задать вопрос каким образом это контролируется и каким образом оперативно, и именно подчеркиваю важность слова, оперативно принимаются решения и оперативно контролируются. Для этого есть несколько технических средств, которые в принципе исключают действия оперативного персонала и в конечном итоге это может все сделать автоматика. Первая система, предусмотренная для контроля за этим делом, это так называемая система радиационного контроля паропроводов, которая установлена с самого начала проекта существования блока, когда от каждого паропровода измеряется активность пара идущего в сторону машзала. Это первая система. Вторая система, которую относительно недавно во время модернизации мы установили, это так называемая система по азотной активности, которая дает в режиме «онлайн» постоянную информацию не только о наличии такой протечки если она есть, но, а также и достоверную расчетную величину этой протечки. И третья система которая сейчас находится, кстати, все, о чем я говорю касается не только блоков Запорожской станции, но и всех блоков энергокомпании «Энергоатом». И третья система, о которой стоит упомянуть - это система, которая автоматически переводит блок в остановленное состояние. Сейчас эта система находится в процессе опытной эксплуатации. Основная задача которой исключить действия оператора и просто перевести блок автоматически в безопасное состояние, если такая протечка будет зафиксирована. Другими цифрами я не хочу грузить. Я хочу вас спросить если этого достаточно, то на этом можно остановиться.

Рожило Я.О.:

Так, ви щось хотіли додати чи продовжимо запитання? Давайте тоді може... Може все-таки є в когось запитання? Ні, ваше запитання ми вже почули. Чи у вас іще одне? Ну давайте про рад... До мікрофона тільки вийдіть, будь ласка. Я прошу підійдіть до мікрофону, в нас записується...

Морщавка І.Є.:

Я прошу назвати фірму, яка вам поставляла системи радіаційного контролю. Як називається фірма?

Кравець В.М.:

Называю по годам. С 2005 года по 2008 год реконструкцию систем радиационного контроля на 1, 2, 3, 4 блоке выполняло совместное американское предприятие - «Вестрон» г. Харьков. Дальше, участвовало в этих работах так же предприятие «Позитрон» г. Желтые Воды. В 2007 году были поставлены французские дозиметры, той фирмы, которую вы хотели назвать - «Фаворит». Дозиметры они работают - по ним вопросов нет. Дальше систему контроля протечек парогенераторов по азоту шестнадцатому, о котором упомянул Александр

Владимирович, поставляла фирма «Радико», французское производство «Мирион Технолоджи» это оборудование установлено на всех шести блоках. Начиная с пятого блока, декабрь 11-го года по декабрь 12-го года, «Фаворит» там не участвовал. Но я знаю, о чем вы хотите спросить...

Морщавка І.С.:

У мене є іще дані. «Фаворит+» виграв тендера на 226 млн 243 тис. Фірма «Фаворит+» знаходиться в Києві на вулиці Десятинній – це квартира.

Кравець В.М.:

Ну, по поводу «Фаворита+», тендера, да, были ими выиграны, но договора с этой фирмой в судебном порядке разорваны.

Репліка із залу:

Зачем заключали?

Кравець В.М.:

Я их не заключал. Еще раз говорю, что с моей стороны и руководства Запорожской атомной станции были все усилия приложены, чтобы эти договора были разорваны. И сейчас все эти работы выполняет в течении вот уже двух лет, вам показывали фильм, это государственное предприятие «Автоматика и машиностроение», которое входит в состав компании НАЭК «Энергоатом», так как наши заводы НСО, там ЗСК на таких же правах и с ними заключаются наряд-заказы, а они вправе комплектующие покупать какие-то ну у других фирм подрядчиков, которые они сами не изготавливают там электронику, платы, счетчики и все остальное. Еще раз говорю, что оборудование надежное и работает и будет работать это я вам гарантирую.

Рожило Я.О.:

Дякую. Я думаю що питання прояснено. Більше того, наскільки я розумію, що це питання виникало по першому енергоблоку, да, от, і було теж висвітлене. Так, продовжимо ваші запитання, давайте.

Білицький В.І.:

Я вам поставив тільки 4 запитання, а в мене їх 25. Будь ласка, наберіться терпіння, я думаю, це не так довго...

Рожило Я.О.:

Я просто хочу спитати, може, дійсно, Ви їх передасте в письмовому вигляді?... І в письмовому вигляді отримаєте відповідь...

Білицький В.І.:

Шановні присутні! Я так думаю, що хтось дуже додому спішить – то будь ласка... Ми збираємось по другому енергоблоку один раз на 30 років...

Рожило Я.О.:

Не, давайте, цікаві питання, на мою думку...

Білицький В.І.:

Розумієте, один раз на 30 років. Посидьте, будь-ласка, послушайте...

Рожило Я.О.:

Добре, давайте наступні два питання...

Білицький В.І.:

Значить далі... Стосовно корпусу реактора... я думаю всі тут атомники знають, що можна замінити все, напхнуть всяких цяцьок, намазати губи, таке інше, але ж корпус реактора не заміниш – він який був такий залишиться. Так от у мене запитання – які передбачено, чи вже виконано заходи по зменшенню або по ліквідації щілин корпусу реактора. Враховуючи, що плановий термін експлуатації уже вичерпано. Одне запитання. І друге. Коли буде збудовано сховище для радіоактивних відходів після переробки відпрацьованого ядерного палива, що повертатиметься з Росії? І чи передбачене там зберігання рідких і твердих радіоактивних відходів, що вже сотнями тон накопичились на кожній атомній станції?

Рожило Я.О.:

Ну друге питання трошки, напевне, не стосується саме другого енергоблоку... А по першому питанню... Сергій Георгійовичу...

Шавлаков О.В.:

Ну давайте, может быть, пока главный специалист по реакторам подходит к микрофону... Вы знаете, нам бы хотелось... мне бы хотелось, по крайней мере построить наше общение таким образом – мы отвечаем в целом, в общем, без детализации неких технических аспектов... Ну потому что, я так понимаю, насос... ой, извините, вопрос происходит от громады, им нужно понимать по сути – не по деталям каких-то технических, специфических веществ, поэтому, я прошу, Сергей Викторович, именно вот с этой точки зрения, оценка технического состояния, расчеты сопротивления хрупкому разрыву... разрушению, но только очень коротко...

Шигін С.В.:

Да, действительно, при... при возможности продления блока... При возможности продления блока оценивается, в первую очередь, корпус реактора, потому что это единственный элемент, который на блоке невозможно заменить. Любое другое оборудование поддается демонтажу, замены... вот, корпус реактора не меняется. Для того, чтобы оценить состояние корпуса реактора и возможность его продления, выполняется, ну скажем, по-крупному, два мероприятия – это оценка его состояния... Оценка его состояния производится определенными механизмами. Определяется, скажем, возможность, наличие каких-то несплошностей, трещин, каких-то, может быть, дефектов, сравнивается его история, поднимаются документы еще от завода-изготовителя. При этом оценивается – есть ли какие-то новые дефекты, существуют ли какие-то те несплошности, которые еще фиксировались на заводе и принимается решение о его состоянии. И второе – это оценка состояния металла при предварительном облучении. Существует программа

образцов-свидетелей, согласно которой у нас в течение определенного времени выгружаются образцы-свидетели, загружаются новые образцы-свидетели. При этом, скажем, состояние металла, архивного металла образцов-свидетелей доводится до облучения, до такого флюенса, на который мы готовы бы продлить этот корпус и проводятся испытания этих образцов-свидетелей на механическую прочность. В частности, по второму блоку в результате этих действий, этих мероприятий, корпус реактора был продлен на 10 лет. Никаких несплошностей не обнаружено.

Шавлаков О.В.:

Ну позвольте, я немножко транслирую на бытовой уровень флюенсы и прочие разные вещи, которые могут быть непонятны... Значит оч... и образцы-свидетели, о чем говорит Сергей Викторович, что в процессе изготовления корпуса реактора из той же самой стали, из которой изготовлен этот корпус реактора, из самой стали, а также из сварных швов, которыми... которые были использованы при изготовлении этого корпуса – взяли те же самые куски металла. Эти куски металла поместили в самое напряженное место с точки зрения влияния радиационных факторов. Радиационные факторы, не секрет, они вносят повреждения какие-то, да? Наша задача, чтобы эти повреждения в металл вносимые не превратились в некую трещину, которая может привести к каким-то там серьезным последствиям. Так вот образцы-свидетели, они подвергаются ускоренному старению и по образцам-свидетелям этим определяется состояние металла и делается вывод по состоянию металла. Кроме всего прочего, я хотел добавить еще Сергея Викторовича о том, что у нас проводится регулярный и постоянный контроль техническими средствами. Именно, подчеркиваю, техническими средствами. Есть специальная машина, устройство, которое контролирует состояние корпуса металла, как снаружи – это СК-187 машина и вторую машину, которую мы относительно недавно эксплуатируем – это хорватское производство, это машина, которая контролирует состояние металла изнутри. То есть, когда изнутри из реактора извлекается всё содержимое, туда помещается специальная машина, которая контролирует состояние металла внутри. Таким образом, металл корпуса реактора контролируется несколькими способами и у нас есть полная уверенность в том, что, поскольку это незаменимый элемент, он должен эксплуатироваться безопасно и он находится в нормальном технически исправном состоянии.

Рожило Я.О.:

Так, дякую... по другому питанню... з приводу сховищ – Шумкова Наталя Юріївна ...

Шумкова Н.Ю.:

Спасибо большое за этот вопрос... безусловно, вопрос обращения с радиоактивными отходами является одним из самых важнейших для всех стран, которые эксплуатируют атомные станции, поскольку это неизбежный продукт, к сожалению, производства электроэнергии на АЭС. В этом ключе в нашей стране, казалось бы, всё законодательно урегулировано. В 2008 году была принята общегосударственная программа обращения с радиоактивными отходами, которая охватывает вопросы обращения с отходами, как действующих АЭС, так и Чернобыльской атомной станции, которая, как вы знаете, сейчас снимается с эксплуатации. Более того, в том же году был Законом Украины создан Фонд

обращения с радиоактивными отходами. Сразу скажу, что НАЭК «Энергоатом» является добросовестным плательщиком в этот Фонд, оплачивая туда от 600 до 800 млн. гривен в год в зависимости от производства электроэнергии на АЭС. К сегодняшнему дню в этом Фонде должно было быть накоплено порядка 4 млрд. грн. В основном деньги фонда используются на вопросы обращения с отходами на Чернобыльской станции, а также на другие нужды. К сожалению, вопрос обращения с отходами на атомных станциях мы решаем сегодня за счет средств собственного тарифа. Сегодня на наших АЭС, на двух АЭС, уже в стадии завершения комплексы по переработке радиоактивных отходов. Вы, как жители этого региона, наверное, хорошо знаете пусковой объект 17 года, комплекс на Запорожской станции, созданный, в том числе, с помощью поставки оборудования по европейской помощи TACIS. Такой же комплекс находится, ну, практически, такой же, только без печи сжигания отходов, находится на Ровенской станции. Еще на двух станциях идут проектные работы. Нами контролируются вопросы обращения с отходами, в т.ч. заполнение проектных хранилищ. Никаких сверхпроектных объемов, конечно, нет. Более того, в последние годы идет устойчивая тенденция уменьшения накопления радиоактивных отходов на единицу произведенной электроэнергии. Что касается передачи этих отходов государству, да, действительно, в этом есть проблема. На сегодня программа не выполняется со стороны Державного агентства управления зоной отчуждения. По многим причинам идет запаздывание создания таких хранилищ в зоне отчуждения Чернобыльской АЭС на комплексе «Вектор». Поэтому, и, в том числе, поэтому, НАЭК «Энергоатом» предупрежда... принимает упреждающие меры, создавая такие комплексы и уменьшая, тем самым, объемы отходов у себя... у себя на площадках АЭС. Кроме того, проводя, практически, ежемесячную, еженедельную, ежедневную работу, мы обращаемся в органы власти, у Президента Компании этот вопрос на постоянном контроле и недалье, чем в пятницу, будет очередное совещание со всеми заинтересованными организациями о том, что необходимо ускорить вопрос решения создания государственной системы обращения с отходами. Что касается отходов от переработки отработавшего ядерного топлива. Вы знаете, что по проектной схеме это топливо мы направляем в Российскую Федерацию на два комбината – это комбинат «Маяк» в Челябинской области и горно-химический комбинат в Красноярской области. На Красноярском комбинате пока еще мощности по переработке нашего топлива, в результате которого появятся высокоактивные отходы и ценные продукты переработки, так вот таких мощностей пока не создано. Но они создаются, и, скорее всего, вопрос возврата отходов встанет перед нами, начиная с 25-го года. По... в горно-химический комбинат мы отправляем топливо как раз реакторов ВВЭР-1000. Кроме Запорожской АЭС, которая, в свое время, поступила мудро и создала у себя на площадке хранилище отходов, которое на сегодня успешно эксплуатируется. Что касается продуктов переработки топлива ВВЭР-440, которые перерабатываются в Челябинской области на комбинате «Маяк». Да, действительно, это топливо уже перерабатывается. И перед нами этот вопрос стоит остро. Мощностей для приемки высокоактивных отходов Державным агентством также не создано. Но... за последний год появился значительный прогресс... они согласовали технико-экономическое обоснование и в завещающей стадии находится проект такого хранилища. Все технические кондиции этого хранилища нам абсолютно понятны. Понятна и технологическая схема, и понятно, какими контейнерами, как, на каком

транспорте... осталося дело за небольшим – то хранилище, которое должно было быть пущено в 13-ом году, мы ожидаем его до конца 18-го – начала 19-го года. И тем самым вопрос будет урегулирован на этом этапе. Если я ответила на Ваш вопрос... Спасибо...

Білицький В.І.:

Значить останні чотири питання. Більше я вас не буду мучить... Шановна президія!.. Одне з них – враховуючи, що Центральне сховище відпрацьованого ядерного палива ще дуже довго не буде збудовано, чи розглядається питання ймовірності відмови Росії приймати відпрацьоване ядерне паливо з українських АЕС і таким чином складування його на промплощадці Запорізької АЕС. Перше питання. І, як доповнення до нього, друге питання. Де планується складувати відпрацьоване ядерне паливо японсько-американської фірми Westinghouse? Так, і далі, в мене два питання... Я так розумію, що ми ж не на якомусь, будем казати, торжестві, да? У нас робоча нарада... Тому, якщо будуть питання комусь не дуже сподоблені, думаю люди це зрозуміють... Значить, одне з них – при всій повазі до пана Шимчева Сергія Олексійовича, відмічаю, що запитання і пропозиції на громадських слуханнях 30.08 адресувались не йому особисто, а, вочевидь, влаштовувачам заходу, тобто вам, які перебували в президії. Тому, шановне товариство, при підготовці відповідей дотримуйтеся, будь-ласка, здорового глузду. Одне запитання. І друге. І друге запитання. Відомо, що значна частина постфукусімських та КЗПБ заходів, узгоджених свого часу ДІЯРУ, для впровадження на 1, 2 блоках АЕС, які мають найвищий (категорія 4), та високий (категорія 3) вплив на безпеку – не виконані. І невідомо коли, може, взагалі не будуть виконані. Яку при цьому кримінальну відповідальність і згідно якої статті Кримінального кодексу України понесуть члени Колегії та персонально керівник ДІЯРУ за прийняття свідомо злочинного з огляду на забезпечення безпеки населення і довкілля рішення щодо продовження понадпроектного терміну експлуатації непідготовлених до цього першого та другого енергоблоків Запорізької АЕС? Дуже дякую...

Рожило Я.О.:

Дякуємо за запитання... такі складні досить ... я не знаю... давайте по першому запитанню... знову ж таки... ну от Недашковський Юрій Олександрович хоче відповісти... голова «Енергоатома»...

Недашковський Ю.О.:

Що стосується строків спорудження централізованого сховища... то треба сказати, що робота та, яку виконує наш постачальник технологій – це американська компанія Holtec International – вона йде строго по графіку, розробка технологій, виготовлення зразків обладнання, виготовлення обладнання. Зараз вже, по суті, наступила стадія ліцензування і Сергій Георгійович Божко в своєму вступному слові говорив про той практичний семінар, який під егідою Міністерства енергетики США, був проведений на минулому тижні... на позаминулому тижні в Аргонській національній лабораторії... Що стосується наших українських справ... тут Ви абсолютно праві... як завжди ми пробуксовуємо, оскільки у нас ще до цього часу остаточно не вирішено питання відведення землі і там є десь запізнення на сьогодні намітилося порядку вже 10-11 місяців відносно строків. Разом з тим ми

очікуємо, що на початку 18-го року вже перші контейнери будуть поставлені на підготовлений для цього майданчик у зоні відчуження Чорнобильської атомної електростанції. Ми очікуємо найближчим часом прийняття відповідного розпорядження Кабінету Міністрів України. Такі документи вже зайшли до Уряду. Тому ми сподіваємося, що сховище буде побудовано, побудовано вчасно і буде успішно експлуатуватися і та проблема, про яку Ви говорите, вона не виникне. Разом з тим, у нас, дійсно, на випадок форс-мажорних обставин, в разі, якщо, скажем, Російська Федерація відмовиться приймати відпрацьоване ядерне паливо на ті два комбінати, про які говорила Наталя Юріївна Шумкова, у нас є заготовлений... такий аварійний план на випадок цих дій. Чи буде використовуватись при цьому, значить, Сухе сховище яке пристанційне, яке експлуатується на Запорізькій атомній електростанції, я можу відповісти, що один із варіантів такий розглядається і ми до цього також готуємося. Хотя, в принципі, ми вважаємо, що в нас є інші резервні варіанти за якими ми йдемо, я зараз теж про них розповім, на різні випадки. Що стосується, тепловиділяючих збірок виробництва компанії Westinghouse Electric, які зараз у нас експлуатуються і на Южно-Українській, а з цього року уже й на Запорізькій атомній електростанції. Звичайно ж, Російська Федерація не прийме їх до себе на тимчасове зберігання, технологічну витримку і переробку, тому ми розглядаємо також два варіанти, де ці відпрацьовані збірки виробництва Westinghouse будуть зберігатись. Ну після того, як вони там від 7 до 10 років будуть витримані в приреакторних басейнах витримки, вони будуть вивезені або на централізоване сховище, яке до того часу вже вступить в експлуатацію, або ж, якщо якісь будуть знову ж таки форс-мажорні обставини, ми відпрацювали це питання з французькою компанією AREVA на місі Ля-Аг у них є потужності з перероблення відпрацьованого ядерного палива і відповідні технічні документи з цього приводу ми з ними підписали ще в 11-му році. Вони завершили концептуальне дослідження з цього питання і погодили те, що вони можуть приймати на перероблення в разі, якщо виникне така необхідність, відпрацьовані паливні збірки виробництва Westinghouse. Дякую!

Рожило Я.О.:

Дякую, я думаю, що відповіли на Ваші запитання... Те й останнє по постфукусімі... Сергію Георгієвичу...

Божко С.Г.:

... і кримінальну відповідальність ...

Рожило Я.О.:

да, і кримінальні відповідальності ...

Божко С.Г.:

Ну, шановні колеги! Я так розумію, що коли ми кажемо про третю і четверту категорії, то нам потрібно повернутися в 90-ті роки і Ви, я так розумію, згадуєте, так звані «зелені книги» Issues Books, в яких дійсно, а... я можу довго розказувати... і чи зразу в тюрму мені, а? Окей, значить, дивіться, в 89-му році почалась перша програма... була перша місія МАГАТЕ по перевірці проектною безпеки Рівненської станції. Вона так і називалась – програма «Ровно». Потім такі ж програми були реалізовані на різних енергоблоках різних країн і, кінець кінцем,

вийшли, так звані, «зелені книги» – в перекладі вони називались так – «Проблеми безпеки атомних станцій і їх пріоритезація». Вони були розроблені для всіх проектів атомних енергоблоків, починаючи з 440-вих там 230-тий апарат, для якого були знайдені, Ви правильно сказали, 4 категорія, чому вони були зняті... почали зніматись з експлуатації... Якщо Ви знаєте, Козлодуй перші 4 блоки, вони зараз на стадії знаття з експлуатації... Були розроблені такі ж самі книги для, наприклад, українських проектів – це В-302, В-338 – це мільйонники перший-другий блок Южно-Української АЕС і 213-ті апарати маленькі 440-ві на Рівненській станції і 320-ті апарати ВВЕР-1000 оцих от 11 енергоблоків, які експлуатуються, у тому числі, на Запорізькій станції... Значить, я хотів би сказати, от, коли Ви кажете так, от у нормальних людей починається хандрашка, чому, тому що, Ви кажете – четверта категорія... Четверта категорія – це, у відповідності до цих Issues Books-ов, там писали, що, якщо є проблеми 4 категорії, енергоблоки повинні бути НЕГАЙНО shutdown і зроблені відповідні заходи, щодо реалізації цих... цих... заходів... Теж саме було і для Чорнобильської станції – це теж саме. Тоді, я скажу так, що 4 категорії не було в нас... була, дійсно, в нас... у нас виявлені були проблеми 1, 2, 3-ї категорії, які, починаючи з 2000-х років, я вже не пам'ятаю, скільки було Програм підвищення безпеки... але... три, да?... може, три... Але давайте перейдем на сьогодні і по Фукусімі... Значить, ці, ці категорії вони були реалізовані чи компенсовані в усіх країнах майже, включаючи Україну... Що стосується... що стосується Фукусіми... Якщо Ви знаєте, ми провели стрес-тести... В стрес-тестах не було категоризації, не було... Я не знаю, хто Вам давав цю інформацію – в стрес-тестах не було категоризації – такої – перша, друга, третя, четверта... Це перше. Друге. Стрес-тести, якщо Ви подивитесь результати стрес-тестів, там перший висновок, що в Україні не може повторитися така ситуація, яка склалась в «Фукусіма Даїші-1», не може... не може... І далі, були, дійсно, підтвержені, практично ті заходи з підвищення безпеки, які вже були нам знайомі дуже добре, правда ж? Все, що ми зараз робимо – це те, що ми не зробили раніше, скажімо так... А що стосується... ну злочинної влади я потім скажу.. а що стосується безпосередньо... да, безпосередньо постфукусімських заходів... от Борис Васильович він був на захисті наших... реалізації наших заходів в групі ENSREG... де це була? ... Окей...

Столярчук Б.В.:

Спасибо... немножко, так сказать, сначала... потому, что... звучало тут с ваших уст и КСПБ, и Фукусима... ну КСПБ – это Комплексная сводная программа повышения безопасности, которая была утверждена Постановой Кабинета Министров Украины. Вот. Если Вы видели эту Постанову, там конечные сроки реализации – это 20-й год. 20-й. Это первое. Второе, значит, что касается теперь постфукусимы... значит, мы по собственной инициативе... вот есть такая Западноевропейская группа регуляторов, вот, которые после Фукусимы собрались и сказали: давайте-ка сейчас проанализируем, почему это получилось и разработаем мероприятия. Украина добровольно присоединилась к этой группе ENSREG и сказала, что мы тоже выполним стресс-тесты. Мы эти стресс-тесты выполнили, разработали мероприятия. Эти мероприятия, вот недальше, как в прошлом году, 2015-ом, в штаб-квартире Европейской комиссии мы защищали наш Национальный план дій, где полностью расписаны мероприятия: что, когда делать и сроки. Так вот что я Вам скажу, Западной Европой было проконстатировано, что

уровень внедрения постфукусимских мероприятий находится на уровне европейских АЭС. Это факт. То есть, мы не отстаем, может быть не опережаем, но мы идем вровень с Европой. Планы Европы... Планы Европы – 20-й год. Они не спешат, они думают, они разрабатывают проекты и вот где-то к 20-му году они будут реализовывать. Это ж не значит – постфукусима, ой, побежали чё-то сделали... надо ж подумать, разработать проект, сделать соответствующие расчеты... Европа не спешит. Они вкладывают деньги осознанно, а не абы как, они лучше подумают, потом сделают... Ну и в заключение скажу, первое сказал, что Украина на уровне Западной Европы. И второе, вот как последовало из этого совещания, Западная Европа не связывает напрямую реализацию постфукусимских мероприятий с продлением срока эксплуатации...

Божко С.Г.:

Можна ще?... Іще короткий коментар. Що стосується відповідальності... я готовий нести відповідальність в відповідності до законодавства, тільки я хотів би, щоб Ви теж зважили, що у пана Недашковського... якщо... абсурдна така от річ... якщо я зараз скажу: ні, хлопці, перший-другий блок – вони старі, як ви кажете, незважаючи ні на што, і ми не будемо продовжувати термін експлуатації... він точно так же, як і ви, може мене засадити, да, за решотку – сказати, ну, хлопче, ти, ти чи виконуєш законодавство, чи просто «ля-ля-ля»... От я хотів би, щоб ми всі, я з цього почав, все ж таки виконували законодавство... Я розумію, що трошки може так імпульсивно кажу, але дуже... дуже, як то кажуть, не дуже приємно, коли відкриваєшся до людини, да? І питаєшся з ним якимось дом... показати свою позицію і так далі, а потім хтось виходе і каже, от, всі барани, а я один умний і все. Це не... не так робиться, розумієте?... я прошу вибачення, конешно, но ви теж, так, трошки мене...

Рожило Я.О.:

Так, дякую, я сподіваюсь, що відповіли на запитання... Ще може якісь запитання єсть? Да, я вас слухаю, вийдіть до мікрофона тільки, будь-ласка... І назвіть себе... щоб просто в нас було...

Гура В.Ф.:

Шановні, я Гура Василь Федорович... член громадської організації «За права жителів... регіона»... Знаєте, людей багато і більше всього беспокоє не те, що атомна станція буде работати, що запланіровано, буде работать... Но после окончанія работи за неї абсолютно забудуть... Все те, що осталося, накопилось отам на березі Каховського водосховища – воно останеться навічно. От ето людей саме більше беспокоє. Понімаєте? От еті гроші, які казали там откладаються вони на консервацію там ето... вони усе до цього врем'я в нашій етой страні... розікрадється... розікрадється, к чортовій матері... Єслі вже не розікралось... Значот ето, конешно, людей саме більше беспокоє... І люди обеспокоєні... Кроме того, людей беспокоє, те шо на людей не обрацають ніякого вніманія... От я живу в селі в свойом Водяне... значить, ми самі там організували освіщеніє... вуличне освіщеніє... Ви знаєте, скільки ми платим? Ми платим рубль-семдесят за кіловат... Перебуваючи в зоні спостереження – рубль-семдесят за ночное освіщеніє за кіловат... Ето ж яка же ж... тоже ж должні якимось обрацать... на людей... Кроме того, ну во всяком случает, я щітаю, шо атомна станція, повідімому, для зони

спостереження должна хотя би по себестоимости... по той стоимости, какой продає в облэнерго... щоб ету електроенергію отдавали на освітлення людям в зоні спостереження. Це возможно, по-моему... І якось його нада рішать... інакше люди все таки ж ми ж... тоже ж в зоні живемо... рискуєм, в зоні ризика... так шо еті вопросы... по тому... я більше не буду вам уже задержувать... Но вот еті вопросы... вопросы, щоб в обязательном порядке решился вопрос... щоб ми знали: останется, чи не останется от его все?.. тому шо забудуть...

Рожило Я.О.:

Добре, зрозуміло.. давайте тоді два питання получается, да?

Гура В.Ф.:

Да, і, я кажу, і от его освітлення... Ми платим по рубль-сємдесят за кіловат за освітлення, живучи в зоні спостереження...

Рожило Я.О.:

Добре. Я вас почув. Давайте я надам слово Сергію Георгійовичу... він скаже по першому питанню...

Божко С.Г.:

По перше це... перше – це тарифи?

Рожило Я.О.:

Ні, перше – це, що буде через 20 років...

Божко С.Г.:

А... через 20 років... ну це питання дійсно болюче... Я думаю, що... якщо б я сказав, що воно в нас сьогодні вирішено до кінця, я б.. я б збрехав би – це точно... То біш... але, я хочу сказати, що зараз приймаються певні дії щодо вирішення цього питання... і це яскравий приклад – це будівництво Централізованого СВЯПа, да? Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива в Чорнобильській зоні... Ви знаєте, що була прийнята також Стратегія розвитку... Чорнобильської зони, яка... яка... там є просто 10 км.. десь така от... блюдце таке... де, в принципі, ще багато десятків і сотні років не можна буде нічого робити, крім що розміщувати... ядерні об'єкти, сховище відпрацьованого ядерного палива, сховища для захоронення всяких відходів і тому подібне... І зараз розробляється стратегія от цього, так званого, п'ятачка... відповідальна за це дійсно Державна агенція зони відчуження, яка підпорядкована Міністерству екології і природних ресурсів. І... ну мені важко казати, тому, що я не прямий учасник цього процесу, але іноді зі мною консультуються... І там дійсно... там дуже класна команда зараз... Я думаю, що в найближчий час вони вже вийдуть з конкретними пропозиціями, в тому числі, що... що робити далі з атомними станціями, з відпрацьованим ядерним паливом і як для цього можна використовувати оцю Чорнобильську... ну зону...

Рожило Я.О.:

Я просто від себе додаю, що в оцей Державної агенції зони відчуження... от років напевне вже півтора не було Громадської ради. Ми туди подавалися теж ну от і вони не могли її сформувати – там весь час мінялося керівництво. Ну будемо

сподіватись, що зараз щось ну зміниться. По другому питанню з приводу тарифів я хотів би Юрію Олександровичу надати слово...

Недашковський Ю.О.:

Дякую, я хотів би ще і по першому сказати, що ми також поділяємо цю вашу тривогу, оскільки Енергоатом-то зі свого боку дійсно фінансує всі заходи майбутні, ті, які віднесені, про які ви говорите на майбутнє... Що атомна станція коли-небудь припинить свою експлуатацію, а після неї там все залишиться, оскільки... де ці кошти і таке інше... і таке інше... Ми були самі ініціатори цього закону, який ... нормального закону, який був прийнятий в 2004 році ... от пан Бронніков сидить і як народний депутат, він один із авторів цього закону.. Нажаль, потім положення цього Закону вихолостили... тобто, був створений нормальний... спочатку був створений нормальний функціонуючий механізм накопичення коштів для зняття з експлуатації, з усіма ознаками фонду. Тобто захист від інфляції, можливість інвестування в цінні папери з тим, щоб ці кошти працювали і на той момент, коли наступить час знімати з експлуатації атомну електростанцію, щоб були реальні кошти, не обезцінені, а ті реальні накопичені кошти. В принципі, весь світ іде таким шляхом. У нас, нажаль, було прийнято інше рішення – всі ці кошти забираються до державного бюджету. І це питання, це те, яке ще треба буде дійсно нам вирішувати. Що стосується, значить, продажі електроенергії за пільговим тарифом. Та ми ж тільки зацікавлені у цьому, але в рамках нинішнього, я не хочу обманювати нікого, в рамках нинішньої моделі енергетичного ринку України це неможливо. Можливо буде тільки тоді, коли, починаючи з 2018-го, а повному обсязі з 2019-го року, зафункціонує нова модель енергоринку, яка передбачатиме можливість роботи по прямим договорам. Тоді буде вирішена і та проблема, яку порушувала Запорізька обласна адміністрація – автоматично зможем вирішити, ми зможемо працювати з вашими підприємствами, заключаючи з ними договори і постачаючи електроенергію не по тим цінам, по яким, постачає, наприклад, електроенергію обласні енергопостачальні компанії. Ми сподіваємось, що це будуть набагато нижчі ціни. І те ж саме стосується і нашої роботи... розширить наші можливості роботи з місцевими громадами. Я дуже сподіваюсь, що ці нові ринкові механізми уже найближчим часом запрацюють. Можу сказати, що зі свого боку Компанія готується... готується до нової моделі ринку. Ми створили у себе спеціальний підрозділ, який займається виключно питаннями адаптації Компанії до нового, ще нерозробленого, ще неприйнятого законодавства. Але ми готуємось до того і, я сподіваюсь, що найближчим часом, коли ці моделі нові запрацюють, ми станемо дуже привабливими, як для тих підприємств, які являються потужними споживачами електричної енергії, так і для домашніх господарств. Ми найдемо механізми з вами співпрацювати. Дякую...

Рожило Я.О.:

Дякую, я думаю, що закінчуємо ми слухання... Я надаю заключне слово Сергію Георгійовичу. Чи є ще якісь запитання, такі нагальні?... Ну якщо, якщо є якісь іще запитання, є секретаріат, ви можете в письмовому вигляді залишити свої запитання і вам буде надіслано... ну, залишаєте адресу... буде надіслано відповідь на адресу і буде висвітлено також, я так розумію, на сайті...

Божко С.Г.:

Ну, шановні колеги, я хотів би теж підтримати те, що сказав пан Ярослав... Значить, у нас є спеціальний секретаріат, люди, які будуть формувати заключний звіт за результатами громадських слухань, громадського обговорення і є певні законодавчі рамки. Це все буде зроблене. Значить, якщо є додаткові питання, будь-ласка, направляйте, в нас є сайт. Ну я не знаю, Тарас, десь можна висвітлити... щоб люди бачили, де наш сайт?... і я... Окей...

Козулько Т.В.:

Ну це, дуже просто, треба просто зайти на сайт Кабінету Міністрів України, і там є – органи виконавчої влади – і серед них написано і ми – і на головній сторінці ми запрошуємо усіх до 25 вересня у нас триває громадське обговорення, ми приймаємо... не закінчуємо сьогодні... до 25 вересня ми приймаємо всі запитання, пропозиції. Будемо раді на них дати відповіді. Дуже дякую...

Божко С.Г.:

Ну, а що стосується безпосередньо продовження терміну експлуатації другого енергоблоку – рішення зараз не приймається. Я хотів би сказати, воно буде прийняте на розширеному засіданні Колегії Держатомрегулювання... З датою проведення Колегії ми визначимся сьогодні-завтра і це, про це теж буде повідомлено на нашому сайті. На нашу Колегію можуть завітати всі, хто хочуть... Вона в... проводиться у відкритому режимі. І ще я хотів би додати, що от, коли ми з Юрієм Олександровичем сидимо за одним, за одним столом... це не значить, що ми... у нас такі теплі відносини... і, чесно кажучи, просто ми зараз дивимся вам в обличчя, а іноді ми дивимся друг другу в обличчя і зовсім не добрими очами... Ну все на цьому, на цьому я закінчую громадські слухання. Дуже дякую всім! До побачення!